

Še vedno teče naša kri

V con A sledi zločin zločinu. Ni se še posušila kri škedenjskih žrtv, že je zločinski provokator izvršil atentat na tovariša Staneta Cundra, majorja JA, že je zločinski provokator nastavljal peklenjski stroj pred poslopje tretjega sektorja SIAU. Vse to kaže, da te krvave provokacije niso slučajni pojav, ampak zločinska praksa reakcije, ki skuša s terorjem preoblikovati dejansko stanje v con A in ustrahovati z nasiljem množice. Ker se provokatorjem nikakor za tako podla dejanja ni posrečilo najti pristašev med množicami, so se poslužili »črne« civilne policije in poedinih zločincev, ki s pretepanjem, s poiziganjem, atentati in umori vrše protiljudske provokacije v najbolj poživljeni obliki. Vsi ti zločini naše množice v celoti spominjajo na dneve, ko je začel Mussolini ujeti v naši deželi svojo fašistično prakso s prav takim besnenjem in rohnenjem, kakor smo to doživeli v času prihoda zločincev od strani starega reakcionarja Churchillja, ki se je s svojim pojavom postavil dejansko na čelo vsega protiljudskega delovanja. Zato tudi naše množice dobro vedo, da umor v Škedenju, atentat na Cundra in na postopje SIAU nikakor niso slučajni fašistični zločini, ampak predstavljajo reakcionaren napad na demokratične množice.

In množice so na to odgovorile. Vso cono A je zajela splošna stavka kakršne Trst dosedaj še ni videl. Prav dejstvo, da so množice v tej stavki zahtevale razpust civilne policije in ne samo kaznovanje poedinih zločincev, kaže, da je naše ljudstvo razumelo vlogo poedinih zločincev v sklopu policije, ki ima tendenco ovirati množicam, da svobodno izražajo to, kar jim po vseh pravicah pripada in kar hočejo izraziti. Ta stavka, ki je dejansko zajela prav vse množice, stavka, katere so se udeležili ne samo delavci, ampak tudi kmetje, uradniki in trgovci, je eni strani pokazala moč ljudskih množic, ki se zavedajo svoje sile in to manifestirajo v strnjivosti in splošni disciplini, na drugi strani pa brezglavo poživljenost protiljudskih elementov, ki poznajo v borbi proti ljudstvu en sam način: zločinsko provokacijo. Ta stavka je bila na eni strani torej silen protest, na drugi strani pa je razkrila zločinsko politiko reakcionarnega CLN, ki je ob protestu množic proti krvoprelitju izdal proglas, naj preneha ljudstvo s stavko. Ta proglas je pokazal, kdo je CLN, da je to tolpa plačanih protiljudskih elementov, ki pa v samih ljudskih vrstah sploh nima pozicij, saj je bil splošen odgovor množic na poziv CLN-a, nemoteno nadaljevanje stavke. Ljudstvo v tej stavki ni klonilo, ker se dobro zaveda, da s stavko protestira proti tistim, ki prelivajo kri ljudstva, ampak jo je samohotno prekinilo, izvolilo pa si je akcijski odbor v Trstu, ki bo vodil borbo množic še nadalje.

Ob teh krvavih zločinih je dejansko strnjeno ljudstvo vse Julijske krajine in zato se vrši dnevno na desetine in desetine protestnih zborovanj po vsej Julijski krajini in zato cona »B« neumorno zbira živila za cono »A« in se v protestnih zborovanjih v celoti pridružuje bratom z okraj demarkacijske črte, ker točno ve, da danes ni nihče več varen v con »A« življenja, ker si je zločinska provokatorska banda, ki je dirigirana iz centrov italijanske in svetovne reakcije, vzela za cilj za vsako ceno ustrahovati ljudske množice in pri tem terorju brezobzirno preoblikovati dejansko stanje v Julijski krajini.

Ljudstvo je doignilo svoj klic; ves svet je prisluhnul dejstvu, da še teče v izmučeni Julijski krajini kri najboljših sinov, da se še rušijo domovi v Julijski krajini, da v Julijski krajini dejansko še živi fašizem, ki se je prisel zakrinkan v oblastne organe v con »A«.

Ves pošten svet pa je prisluhnul tudi splošni stavki v Trstu, demonstracijam in protestnim zborovanjem in vsakomur je postalo v tem trenutku jasno, da kdor gaji ljudstvo Julijske krajine, kdor prelija ljudsko kri, kdor vrši te zločine, ta je fašist.

V istem času pa se je nad našimi množicami zgodila še ena krivica. Naši učeči se mladini, kateri ni vseeno ali bo imela jutri še lahko šole, ali bo lahko jutri še govorila v materinem jeziku, ali se bo lahko tako vzgajala, kakor so hoteli vsi tisti desetisoči naših ljudi, ki so dali svoja življenja za to, so zaprli šole. Zanimivo je, da so zaprli samo slovenske šole, z motivacijo, da ne sme mladina stavkati, ker je imela stavka politični značaj, niso pa zaprli italijanskih šol, dasi je prav tako stavkala italijanska mladina. In ljudstvo je tudi proti temu dvignilo glas svojega protesta.

Vse to kaže, da imajo fašistični provokatorji celo založnice, in da naše množice kljub ponovnim protestom, kljub ponovnim resolucijam ne najdejo razumevanja pri ZVU, ampak je celo vodilni angleški general prav v času, ko je vse ljudstvo Julijske krajine enotno obsodilo krvav zločin v Škedenju, ko je ta zločin obsodil slednji poštenjak v svetu, pohvalil zločinske civilne policiste in jim zagotovil, da lahko računajo na vso podporo ZVU pri izvrševanju »službene dolžnosti«.

Tako je postala torej »službena dolžnost« pobijati tistega, ki hoče braniti to, kar je v skupni zavezniški borbi z množicami vsega sveta uspel s tem, da je pomagal pri uničenju Hitlerjevega in Mussolinijevega fašizma. Danes je »službena dolžnost« torej preoblikovati dejansko stanje v Julijski krajini in prav v času, ko se med nami nahaja mednarodna komisija, ki naj pove svetu, da je Julijska krajina slovenska, da Julijska krajina noče in ne more živeti izven Jugoslavije.

Še vedno teče naša kri... Torej še vedno živi fašizem in ta fašizem je celo dobil v zadnjem času svojega duhovnega vodjo v osebi najogabnejšega reakcionarja Churchillja. In ta fašizem skuša spet vedrili in oblatiti v Julijski krajini in tega se zaveda ves pošten svet, predvsem pa ljudstvo v Julijski krajini, ki se zato še v večji meri zaveda življenjske važnosti priključitve te dežele k ljudski državi Jugoslaviji.

V Istro je prispela mednarodna zavezniška razmejitvena komisija

Potem, ko se je medzavezniška razmejitvena komisija vrnila s Krasa, kjer jo je ljudstvo Doberdoba in Opatjega sela in drugih vasi slovesno in prisrčno sprejelo in izražalo svojo voljo z mogočnimi manifestacijami za Jugoslavijo, ko so se gostje pomenili z delegacijami in ljudstvom samim in odnesli najlepše vtise iz teh kraških vasi, se je komisija napotila v Istro.

Na bloku, kjer je komisija prešla v zono B je ljudstvo postavilo krasen slavalok z napisom — »Dobrodošli«. Tam je sprejelo člane komisije zastopstvo vojaških in civilnih oblasti pod vodstvom polkovnika Haljevca, poveljnika vojaškega poveljstva JA za Istro, Reko in ostali del Julijske Krajine, ki spada v zono B.

Za njim pa je pozdravila goste nepregledna množica istrskih Slovencev, ki so z vzkliki izražali svojo narodnostno pripadnost in poudarjali svoje želje po priključitvi k Jugoslaviji. Prišlo je vse ljudstvo, ki je s svojimi vzkliki pojačalo vsesplošno, ogromno in spontano manifestacijo ljudstva JK za Jugoslavijo.

Glas o prihodu komisije se je bliskovito raznesel po vsej Istri. Od vseh strani so prihajale množice ljudstva. Vsi so hoteli pozdraviti člane te komisije, hoteli so jim povedati, da je to zemlja slovenska, da je prepojena s krvjo in znojem slovenskega kmeta in delavca, posejana s tisočimi grobovi borcev proti fašizmu, borcev za svobodo slovenskega naroda. Predočili bi jim radi vse trpljenje in zatiranje slovenskega življa, vso mučeniško pot, ki so jo hodili dolgi 25 let pod bičem italijanskega imperializma.

Na kilometre daleč je cesto pokrivala gosta množica ljudstva, tako da si je kolona avtomobilov le težko utirala pot proti Kopru. Pred Koprom pa so komisijo ustavili zopet novi tisoči. Italijanske množice iz mesta, tisoči Slovencev iz okolice so zasipali komisijo s cvetjem. Peli so pevski zbori, igrali godbe, množica pa je vzklikala zavezniški komisiji, slovensko italijanskemu bratstvu, demokratični Jugoslaviji v kateri hočemo živeti. Isti prizori so se ponavljali v Izoli in Portorožu.

Take sprejeme je komisija doživljala na vsej poti proti Pazinu. Množice navdušenega ljudstva so pozdravljale goste v Sičolah, Biljah, Vizinadi, Baderni, nepopisni pa so bili prizori ob sprejemu v Pazinu.

Komisija se je živo zanimala za življenje teh dobrih, poštenih delavcev in ljudi, ki so odkritosrčno in zaupljivo izražali svoje mnenje in svoje pravične zahteve po priključitvi Istre k Jugoslaviji, po združitvi s Trstom. To ljudstvo je prepričano, da komisije ne bodo preslepile laži in nasilja in provokacije zločinskih reakcionarjev, ki se ne strašijo niti umorov ne krvi, za dosego »političnih ciljev«, ki so potrebni tem klikam v Italiji in Trstu da bi podprli svoje zahteve po Trstu. V naših ljudeh je toliko zaupanja v zmago pravice, da niti malo ne dvomijo v pravilno rešitev Primorskega vprašanja. To so dokazali petje, zvoki, glasbe teh preprostih ljudi, melodije narodnih motivov in partizanskih napevov, ki so spremljali komisijo od njenega prihoda v Istro, preko narodnostne meje med Slovenci in Hrvati vse tja do Pazina.

Tu pa je navdušena množica sprejela komisijo s cvetjem in pesmijo. Ljudstvo je vzklikalo, pelo in rajalo do poznih večernih ur in še takrat je odmeval napev narodnega plesa z novim besedilom o junaku Titu, pod čigar vodstvom so naši narodi tolkli nemške in italijanske osvobodilce, pod čigar vodstvom smo osvobodili tudi Istro in slovensko Primorje. Pozno je že bilo, ko se je ljudstvo pomirilo.

Naslednjega dne je komisija sprejela že nekatere delegacije, ostali čas pa porabila za skupna razpravljanja in svoje delo. Zvečer pa je komisija na povabilo komandanta Lekića odšla na večerno prireditev v Opatijo. Povsod, kjer se je vozila mednarodna komisija, so jo pozdravljale tesočglave množice. Čakali so dolge ure, ko pa so se pokazali prvi avtomobili, je izbruhnil vihar navdušenih vzklikov. Koliko silne volje je v teh ljudeh, ki potrpežljivo čakajo in vztrajajo kljub temu, da je oguljena obleka že nasičena vlage, ki prši iz megle, kljub mrazu, ki te stresa v teh večernih urah. Vendar se ne premaknejo nikamor, počakati morajo komisijo, povedati jim, koliko so pretrpeli pod Italijani, koliko svojih sinov, bratov in očetov so darovali, samo da bi bili svobodni, da bi živeli skupaj z brati v Jugoslaviji.

Stojijo ob okrašenih grobovih svojih bratov, ki so pokopani kar ob cesti, kjer so padli; čakajo ob spominskih ploščah, ki ti povedo koliko junakov je padlo tu, ker so hoteli priporiti svoji deci svobodno boljše življenje.

Komisija se je ustavila. Videla je številne grobove, videla porušene domove in na deskah številke o žrtvah istrskega ljudstva, videla odkritosrčne obraze istrskih ljudi, ki z zaupanjem zrejo v komisijo in ponosno pripovedujejo o padlih junakih, videla stih ljudi, ki pričakujejo od te komisije nomadeževane duše teh preproje pravične rešitve njihovega vprašanja in ne morejo razumeti, da kljub njihovim žrtvam in trpljenju, ki so ga prestali v tej vojni in pa vso dobo pod Italijo, da se še najdejo ljudje, ki jim odrekajo pravico do samodločbe, do priključitve k Jugoslaviji.

Komisija je bila priča navdušenemu vzklikanju desetisoč glave množice v Opatiji, iz katere je vrelo kot iz panja, ki je nenehno ponavljala: Tito — Tito — Tito.

Ze sam pogled na te razgibane valjuje množice ljudstva je lahko povedal komisiji, da to navdušenje ni umetno ustvarjeno, da se v tem izražata tista velika ljubezen do rodne grude, da je to boj za obstanek, boj ljudstva za svojo zemljo, za svoje pravice, za katere ga hočejo mednarodni zločinci ponovno opehariti.

V Bršcu, Vožlici in Sveti Nedelji se je ljudstvo zbralo ob cesti in pozdravilo komisijo. V bližini Labina je komisija srečevala skupine Istranov, ki so z zastavami in transparenti šli proti mestu. V rudarskem središču Podlabinu se je vzdolž vse ulice zbrala množica ljudi, ki je z navdušenim vzklikanjem pozdravila komisijo.

Komisija je prispela v Labin ob 11.30 uri, kjer so jo pozdravili zastopniki ljudske oblasti. Komisija je začela takoj z delom. Prijavljeno ji je bilo nekaj delegacij. Ob 11.45 uri je komisija sprejela delegacijo krajevnega odbora Slovansko-italijanske profašistične unije in okrajnega narodnoosvobodilnega odbora za okraj Labin. Do 6. ure zvečer je komisija še vedno delala z delegati SIAU in s krajevnim odborom za okraj Labin. Komisija se je seznanila s konkretnimi podatki o pogojih, v katerih živi prebivalstvo tega kraja, o narodnostni pripadnosti prebivalstva, o gospodarskih pogojih in o trpljenju, ki ga je ljudstvo prestalo pod jarmom fašizma in imperialistične Italije. Delegati so izročili komisiji pismeno resolucijo s konkretnimi podatki o labinskem okraju. Popoldne so bile izročene komisiji prošnje vseh vasi tega okraja. Prošnje so podpisali številni prebivalci vasi. Vsaka vas je poslala komisiji pismo, v katerem je opisala težko življenje vasi v času italijanskega gospostva in v času vojne ter žrtve za svobodo. Labinski okraj ima po statistiki iz leta 1910, ki je najbolj objektivna, več kot 80% Hrvatov. Dejansko je ta odstotek mnogo višji. Mnogo vasi tega okraja je bilo zelo opustošenih. Ljudstvo iz Labina in okolice je ves dan manifestiralo pred zgradbo, v kateri deluje komisija.

Istra je dostojno sprejela mednarodno komisijo. To je bil sprejem, kot so ga mogla prirediti le iskrena srca, ki so mnogo trpela in vedo za kaj so trpela. Tudi ta sprejem je bil plebiscit, plebiscit ljudstva, ki ponosno in goreče ljubi in se bori za svojo svobodo — za našo domovino Jugoslavijo.

Nov most v Kopru

Obnova v con B Slovenskega Primorja zaznamuje spet nov uspeh. Prometu bo izročen nov železobetonski most preko morskega kanala v Kopru, na cesti, ki veže Trst in istrsko obalo. Most je dolg 21 m in so ga zgradili naši delavci v pospešenem času v štirih mesecih. Storjen je korak naprej k normalizaciji našega prometa.

Otvoritev mostu bo v nedeljo, dne 24. marca, popoldne.

Ogro mne množice so sprejele komisijo v Opatiji

Širom Primorske

TEKMUJEMO

Vsa Primorska se je vključila v prvomajsko tekmovalstvo. Vse ljudske sile so danes posvečene temu, da na način tekmovalstva uspejo dvigniti normalni procent že urejene produkcije, ostalo produkcijo pa spraviti v tek in tako pripraviti osnovne pogoje za delo. Jasno pa je, da je treba samo tekmovalstvo pokreniti na način in delu nad tem, če je stvar pravilno zajeta, kakšne naloge imamo pri tem in kaj bi bilo treba storiti, da bi bilo tekmovalstvo uspešnejše in boljše.

Vsakomur, ki se danes vključuje v to tekmovalstvo, se najprej vsili vprašanje, kako bomo uspešno tekmovali. Zato so si kot osnovo ljudje izbrali tekmovalne komisije po vseh vaseh, po tovarnah, po delavnicah, po šolah, tako da so tekmovalne komisije danes povsod, ker vse ljudstvo tekmuje.

Osnovna stvar tekmovalstva je v tem, da so te tekmovalne komisije pred izdelavo tekmovalnih načrtov in pred podajanjem obvez ugotovile dejansko stanje svojega delovnega okolja. Pri tem so ugotovile produktivnost podjetja, delavnice itd. v času do tistega trenutka, ko je ta ustanova sklenila, da se vključi v prvomajsko tekmovalstvo. Kjer te produkcije zaradi uničenega podjetja še ni bilo, so tekmovalne komisije najprej ugotovile poškodbe na podjetju in na osnovi tega začele izdelovati načrt za obnovo. Poedine tekmovalne komisije niso v celoti razumele svoje naloge in so brez ozira na dejansko stanje v ustanovi in brez ozira na delavca, kmeta itd., izdelale v pisarnah takozvane okvirne načrte, ki pa so bili zaradi prej omenjenih napake neizvedljivi. Prav tako pa so se v nekaterih primerih tudi pojavile nezrele obveze, ki so bile postavljene na tak način, da dotičniki, ki so te obveze izpolnili, niso niti pomislili na to, da njihove obveze niti ne dosega do sedanjega stanja produkcije v dotični ustanovi. To sta dve tipični napaki, ki sta se pojavili samo zaradi tega, ker nekateri niso razumeli, da leži bistvo tekmovalstva v tem, da na osnovi ugotovljenega dejanskega stanja stopimo v stik z delavcem in skupno z njim napravimo obveze, ki so le na ta način izvedljive in življenjske in značilne za posamezno ustanovo, podjetje, kraj in okraj.

Prav tako je bistvo tekmovalstva v tem, da se vsi tisti, ki danes tekmujejo, zavedajo tega, da je osrednje vprašanje vsega tekmovalstva normalizacija produkcije in dvig produkcije sploh. Tekmovalstvo ima namreč na-

(Nadaljevanje z 2. strani.)

Nadaljevanje z 2. strani.)

To je kratka a junaška pot aktivista in borca Slabeta, ki je vložil vse svoje sile v to, da bi bila Primorska enkrat svobodna in združena z brati v Jugoslaviji.

Danes je naš odlikovanec, kateremu vsi iskreno čestitamo in smo z njim vred ponosni ob tej priliki, predsednik Okrajne obnovitvene zaupne komisije v prvih vrstah v našem gospodarskem boju za obnovo in dvig naše dežele. Pod njegovim vodstvom so obnovili in spravili v pogon 1 žago, na Cerkljanskem vrhu pa pripravljajo opekarno, ki bo sredi aprila že začela žgati opeko za nove lepše domove v svobodni Jugoslaviji.

Tov. Slabetu samo čestitamo in želimo veliko uspeha v nadaljnjem delu za korist vseh Primorskega ljudstva, Cerkno pa je lahko ponosno na svojega sina, na sina Primorske, na Jugoslavijo.

men, da v gotovem času uspe dvigniti produkcijo za gotov odstotek in v samem tekmovalstvu ustvariti vse pogoje, da po končanem tekmovalstvu ostane produkcija na doseženi višini. Torej ni bistvo tekmovalstva v tem, da se en dan zaženemo na delo in potem tri dni občudujemo svoje uspehe, ampak da delamo boljše, da v delu iščemo boljše načine dela, da delovnih prijemov, izboljšav produktivnosti sredstev in je torej že v vsem tem zajeta nujnost, da moramo za dosego tega gojiti delovno disciplino, se v celoti angažirati pri delu, tako da ne delata samo roki, ampak da dela tudi razum. Seveda pa zahteva tako delo od nas poštenost in udatniški odnos do dela.

Torej nima smisla stavljanje v obveze predpogoje delovnega uspeha ter takih stvari, katere zahteva od delavca že sam poglavitni odnos do dela.

To je osrednje vprašanje tekmovalstva, za katerega lahko rečemo, da so ga naši delavci in kmetje skoraj v celoti razumeli. Prav postojnski delavci, ki so v času do prvomajskega tekmovalstva z neumornim delom in izboljšavami uspešili doseči in prekoračiti predvojno produkcijo, so se sedaj obvezali, da bodo doseženo produkcijo obdržali na tej višini in jo še dvignili. Jasno pa je, da igra veliko vlogo v tekmovalstvu tudi prostovoljno delo in da niso nič manjšega pomena obveze naše mladine in žena, v katerih se predvsem obvezujejo za to, da bodo obnovili požgane hiše, podrti mostove, popravili ceste itd. Vse to delo predstavlja ustvarjanje pogojev za normalizacijo življenja pri nas.

Da pa naše tekmovalstvo ne bo zvozeno, pa so že posredno javno izobesili tekmovalne načrte na vidnih mestih v podjetjih in ustanovah ter po vaseh. Poleg tega pa vse lepaki, kjer se tedensko beležijo uspehi tekmovalstva, da je razvidno v koliko se izvršuje tekmovalna obveza, da se popularizira najpoštenejši v delu in obenem prikaže tiste, ki bi skušali eventualno delo iz kakršnih koli na-

gibov zavirati, ter tlatiti delovno pobudo. Poleg tega pa se tu popularizira tudi sam delovni način, ki je omogočil tekmovalni uspeh.

Seveda se tako že kažejo rezultati tekmovalstva. Tako so delavci v tovarni in na žagi pri trdki Tomšič Viktor v Ilirski Bistrici, ki so se obvezali, da bodo v okviru tekmovalstva prekoračili predvojno produkcijo, dosegli od polovičnega odstotka že 90 odstotkov. Prav tako so za našega dijaka napravili 306 prostovoljnih ur in zaslužek 10.038 lir podarili za našega dijaka. Za fond svoje lastne sindikalne podružnice so napravili 427 ur, kar zneslo 12.623 lir. Prav tako pa izvajajo svoj sklep, da tedensko darujejo zaslužek dveh prostovoljnih ur v dobrodelne namene in eno dnino mesečno za fond za obnovo.

Tudi delavci na žagi Rižatto v Ajdovščini so v okviru svojih obvez, kjer so predvidevali prekoračenje predvojne produkcije, slednjo prekoračili za 10 odstotkov. Prav tako so delavci v tovarni Falersa v okviru prvomajskega tekmovalstva izboljšali način razkladanja lesa in s tem dosegli, da za delo, ki so ga opravljali prej 64 ur, potrebujejo sedaj samo 30 ur. To so dosegli na ta način, da se z razkladanjem ne bavila več dva ali trije kakor poprej, ampak da se tega dela loti več ljudi.

V Belskem je šolska mladina, to je 37 pionirjev počistila, uredila in obdelala šolski vrt, ki meri 56 m², v vasi Jurešče je 158 ljudi napravilo 790 ur pri čiščenju vasi in popraviljanju cest po vasi. Pri tem so posuli 70 kub. metrov gramoz. Prebivalstvo vasi Strmca, in sicer 106 po številu, je napravilo od 3. do 10. marca 805 prostovoljnih ur in v tem času posulo 144 kub. metrov gramoz ter z njim utrilo 1 km ceste. V času tekmovalstva je v okraju Postojna odprtih 23 letajev slovenščine, ki jih poseja 573 tečajnikov in v katerih predava 32 učiteljev in učiteljic.

To so prvi rezultati našega tekmovalstva, ki se z dneva v dan večajo prav na osnovi tega, da se pravilneje pojmuje tekmovalstvo samo in da odpravljamo stalno napake, ki so se v začetku vršile.

Pobegnili sta iz Benečije

Fašistično nasilje po Benečiji raste iz dneva v dan. Danes tam pod zaščito okupacijske vojske gospodarijo ozopovci in bivši karabinjerji, fašistični policisti in sami fašisti, sploh bande zločincev, plačancev, ki strahujejo, pretepejo in zapirajo tamošnje prebivalstvo.

Pred dnevi sta pobegnili pred tem nasiljem in strahovanjem v cono B. tudi Durli Anton iz Mirse pri Sv. Lenartu, po poklicu šofer, in Bukovec Egidij iz Kožice pri Sv. Lenartu, dijak. Oba sta bila zavedna poštena Slovenca, ki sta od prvih dni osvobodilnega pokreta v Benečiji bila zvesta pristaša OF, terenca in partizana. 12. sept. 1943 sta odšla v partizane in se borila za uničenje fašizma; po zmagi pa sta bila demobilizirana, ker sta se vrnila domov in se lotila kmečkega dela na bornih beneških domačijah, da tudi sedaj pomagata ljudem v gospodarski borbi.

Toda to je zadostovalo, da ju je italijanska policija in ozopovci 6. 9. 1945 aretirala in ju zaprla. V zaporu sta bila 20 dni skupno z mnogimi poštenimi sovaščani in bila sta obdolžena, da sta Slovenca in da sta za Jugoslavijo. To je bil zadosten razlog, da so ju zaprli in ju držali toliko časa za rešetkami, kjer pa je prav tako kot v starih fašističnih zaporih. Hrana dobivajo 1 krat na dan in to dva koščka kruha in eno zajemalko »arestantske italijanske čorbe«.

V istem času je bilo zaprtih v tamošnjih zaporih okrog 180 Garibaldincev, med njimi tudi brigadni komisar Zambo Mirko. Vsi so bili obsojeni na 5 let ječe, ker so bili partizani in ker so hranili doma spomine na borbo.

Durlija in Bukovca so po 20 dneh izpustili z grožnjo, da ju bodo zaprli in da ne bosta več videla dneva, če bosta še »Filoslovena«.

Povsem naravno pripovedujeta ta dva, kdo so danes ti, ki strahujejo po

Benečiji. To so razni plačanci, ki pijani in do zob oboroženi hodijo po hišah poštenih ljudi, razbijajo, kraдеjo in pretepejo prebivalce in jih množično vlačijo v zapore. Tudi nad 70 let staro mater Durlija so pretepli in kamenjali enkrat, ko sina ni bilo doma in ni vedela povedati kje je.

V okolici Sv. Lenarta v glavnem strahujejo znani fašisti in kriminalci kot so Terlikar Reteo, Salamant Lojz, Tomažetič Vincenco, Špekona Gildo-Mauris, Tomažetič Luciano, vodi pa jih Qualica Paulo, 26 let star, fašist, ki je včasih izdal fašističen list »Giuventu« v Sv. Petru pri Čedadu. Kakor vse te bande pred vsemi Pauli strahujejo ljudi kar po cestah, meče kamenje za njimi. On in družina Borgese Arturja so za časa nemške okupacije vršili silno propagando za nacifašizem in so krivi odгона nešteti poštenjakov v internacije.

Bukovica, ki je pred nasilniki pobegnil v Gorico, je tamošnja »Črna« policija takoj aretirala, kar jasno dokazuje fašistično bratstvo teh obeh policij in fašistov v coni A in okraj Soče. — Ob tej priliki so Bukovcu zagrozili, da ne sme ne v cono A ne v B, ker je bil partizan in če ga dobe še enkrat v JK, da ga bodo zaprli do smrti. Po 20 dneh so ga izgnali domov, znova v kežo ozopovcem.

Tako sta se dobila z Darlojem in skupno pobegnili 16. t. m. čez Ljubevnik in dalje v Tolmin, v svobodo izpod črne glave nasilja.

Taka je zgodba dveh Benečanov, taka je zgodba nešteti. In tega nasilja ne vidi Voce libera, ne vidi ČLN, ne vidi črna policija, ne vidi Churchill ko vsi lajajo v svet in ne vedo, da tam, kjer vedre njihove tolpe, ljudstvo zgroženo dviga svoj odpor in roti demokracijo svet, naj ga reši fašističnih zverí.

»Benečija je Slovenska, pripove-

duje Durli, drugačna biti ne more, slovenski smo se naučili govoriti in to govorimo. Zato nas preganjajo.

Skupno z vsemi Velikimi zavezniški smo se borili proti fašizmu in danes izgleda, kakor da je nekaterim silno žal, da je pošten svet zmagal. Zato vrše banditi nasilja nad nami.

Toda mi smo se borili in se bomo,

dokler tudi pri nas ne bo prave svobode, dokler tudi pri nas ne bo bratstva in zjamčenega mira.

Sedaj so nas vlačili kakor pse po zaporih in nam razbijajo domove. Kdo ve, kako so že pretepli mojo staro mater, ko se zvedeli, da sem pobegnil na svobodno slovensko zemljo, je zaključil Durli.

Vse za stavku oči Trst

Kakor ni zaključena stavka tržaških množic, tako ni zaključena množična nabiralna akcija hrane po coni B, temveč iz dneva v dan zajema širši obseg, iz dneva v dan se kopičijo vedno večje zaloge in pod parolo: Vse za stavkujoči Trst, vse za naše brate, ki krvave pod nasiljem fašističnih teroristov.

Če pogledamo samo številke tega, kar je v času od 13. pa do 18. marca zbralo ljudstvo v okraju Il. Bistrica, nam povedo, kaj vse je pripravljeno ljudstvo žrtvovati za to, da tudi ono manifestira svojo obsodbo nad fašističnim zločinom. Tako je ljudstvo iz bistriškega okraja doslej zbralo: 65.070 lir, 1116 kg krušne moke, 502 kg koruzne moke, 18 kg žita, 103 kg ječmena, 91 konzerv mleka, 12 kg suhega mesa, 25 kg masti, 7871 kg krompirja, 661 kg fižola, 1080 cigaret, 2690 kg graha, 1214 jaje, 800 paketov RK, nadalje izdatne količine suhega sadja, jabolk, medu, mleka v prahu, testenin, mila, kavinega nadomestka in 164 kg kruha.

Prav tako govorijo številke iz idrijskega okraja o neumornem zbiranju hrane tudi po tamošnjih vaseh. Tako so v vasi Ledine nabrali 18 centov raznega blaga, 4500 kg maščobe in 153 jaje. V vaseh Dole, Zavratac in Medvedje Brdo pa so ljudje darovali nad 10 centov raznega blaga. Bela je prispevala 142 kg živeča, Spod. Idrija 1065 kg, Gorenja in Srednja Kanomlja 467 kg, Godovič 500 kg, Črni vrh 1000 kg, Idrija 3000 kg, Cerkno in okolica 2781 kg, Otalež 1700 kg, Trebenče, Gorje in Roče 427 kg, Novaki 497 kg, Bukovo 730 kg, Šebrelje 300 kg, Stopnik, Police, Reka 376 kg, Straža 106 kg, Zakriž 903 kg, Planina 195 kg, Idrijski Log 200 kg. Poleg tega so zbrali v Idriji 34.219 lir in 100 din, v Cerknem 3510 lir, v Straži 1232 lir in v Stopniku 700 lir.

Razstava v Pazinu nam kaže življenje istrskega ljudstva in njegovo voljo za priključitev k Jugoslaviji

V Pazinu so otvorili razstavo, ki z gotovostjo dokazuje, da je Istra slovenska. Razstava je razdeljena na tri dele.

V prvem delu je videti dokaze kulturne in narodnostne zavesti Slovanov v Istri: »Tu se nahajajo odtisi glagolskih spomenikov, ki dokazujejo, da so v Istri uporabljali glagolico, kar je neizpodbiten dokaz slovanstva. Glagolske mašne knjige, novci, pogodbe, oporoke in zakoni, vse to dokazuje, da je vse narodno in kulturno življenje Istre bilo hrvatsko. Vsi ti dokumenti dovolj zgovorno kažejo, da so istrski Hrvatje nacionalno in politično zavedni in da je ogromna večina prebivalstva hrvatska.

Na drugem delu razstave je prikazana »protislovenska dejavnost italijanskega okupatorja«. Z grafikoni in z originalnimi italijanskimi dokumenti so dokazana politična preganjanja, kakor tudi preganjanja hrvatske kulture v Istri. Tako n. pr. je iz grafikona v šolah jasno razvidno, da je Istra imela leta 1943 488 osnovnih šol s 1301 učitelji, leta 1919 je pa po italijanski okupaciji število šol padlo na 392 s 747 učitelji. Na razstavi je videti originalne dekrete o prisilni premostitvi. Videti je tudi prav posebne primere nasilja. Tako na pr. so ime Ribarič spremenili postopoma v Ribari, potem v Rivari, potem v Rivierani in nazadnje v Peskatori. Na tem delu razstave je posebno poudarjeno, da je predfašistična Italija v letih 1920 in 1921 postopala s Slovani ravno tako, kot je pozneje to delala fašistična Italija.

Tretji del je najobširnejši in nosi naslov »Hrvatska Istra v borbi za svobodo«. Tu je na grafikoni in slikah prikazano, kako so se pričeli v Istri organizirati že leta 1941 narodni odbori, ki so leta 1942 zajeli že celo

ozemlje Istre. Na velikem zemljevidu je videti, kje in koliko borcev je dalo svoje življenje v narodno osvobodilni borbi. Iz karte je razvidno, da je Istra dala 29. borcev proti fašizmu, od katerih jih je padlo 6000.

V tem oddelku je tudi videti, kako so se vršile volitve za krajevne in mestne ljudske odbore ter oblastno ljudsko skupščino, da je vse ljudstvo za svojo ljudsko oblast, ki si jo je priborilo v borbi.

Na barvisti karti je prikazano sozamerje Hrvatov in Italijanov, prebivalcev Istre. Iz tega je razvidno, da je v Istri okoli tri četrtine Hrvatov in ena četrtina Italijanov. Na koncu razstave pa so slike s Pulja, ki je največje mesto v Istri. Razstavljeni so tudi izdelki istrskega ljudstva, ki dovolj jasno pričajo, da je Istra slovenska ne samo narodnostno, ampak tudi gospodarsko.

★

Čistimo svoje vrste

V Ilirski Bistrici so delavci tovarne Tomšič izvohali kurjača, ki ni hotel kuriti parnih kotlov z odpadki lesa na žagi in je kljub opominom še vedno kuril s suhimi bukovimi drvimi. Svoje delo je kljub temu opravljal slabo, tako da je večkrat primanjkovalo pare in da so morali delavci čakati na pritisk pare. S takim ravnanjem je povzročal kurjač veliko gospodarsko škodo, zaviral proizvodnjo in povzročal nezadovoljstvo med delavci. Zato je bil na zahtevo delavcev odpuščen iz službe.

Tako delajo zavedni delavci v okviru prvomajskega tekmovalstva, da bi čimbolj zvišali proizvodnjo, da bi izboljšali delovno disciplino in tako čim več pripomogli k gospodarskemu dvigu dežele.

Hodil po zemlji sem naši in pil nje prelesti...

»Smrt črni policiji«, to je klic Primorske, ki je spet pordela od krvi ljudskih sinov, ki jih je pobila fašistična policija

Primorska, najzahodnejši del Slovenije, koliko si prestala v teku četrto stoletja, ko si bila nasilno odtrgana od svoje matične dežele. Tvoji zvesti sinovi in hčere so ječali po italijanskih ječah in tisti mladi nadebudni, ki niso mogli mirno prenašati italijanskega nasilja nad svojim ljudstvom, so padli v Bazovici. Njihova kri je pojila sveta primorska tla, v srečih poštenih Primorcev pa vžgala plamen sovražstva do tujih zatiralcev. Rodili so se novi junaki, se dvigali in padali. Primožič in njegovi so dali svoja življenja na oltar svobode. In ko so pobesneli fašisti bili prepričani, da so ukrotili uporno primorsko ljudstvo, ko so pijani zmage divjali s Hitlerjevimi tolpmi po Evropi, tedaj je v Primorju izbruhnil vihar, tako silen in nepričakovan, da je osupnil stokrat močnejšega sovražnika. Vstajali so novi junaki, vstal je Vojko in vodil junake nad fašiste. Tudi on je padel, na njegovo mesto so stopili drugi, dvignil se je junak, silen, nepremagljiv — enotno, neuklonljivo primorsko ljudstvo. Zrušila se je Italija in mlada uporna vojska se je vrgla na Nemce. Goreli so domovi, pa-

dali talci, zverinsko mučeni, ljudstvo pa je vztrajalo s svojimi borci do končne zmage.

In danes?

Vsa Primorska od Triglava do Jadrana je posejana s tisočimi grobovi padlih junakov, povsod razdejane, povsod tiha bolest mater in hčera padlih sinov in očetov. A v dušah Primorcev je zrasla zavest, silna, močna zavest, ki je v času borbe delala čudeže. In ta ponos in samozavest, ki jo je borba na življenje in smrt še poglobila in utrdila, ta samozavest je tista ogromna sila primorskih ljudskih množic, ki se danes manifestira v požrtvovalnem delu za obnovo in dvig porušene domovine. Na drugi strani pa se enotno in odločno bori za svoje s krvjo priborjene pravice, za katere ga hočejo kot leta 1918 opehariti mednarodni lopovi. Njihovemu spletkarjenju se je posrečilo potegniti modro črto in tako razdeliti Primorsko na dva dela. Ni pa se jim posrečilo to, kar so najbolj želeli — oslabilo enotnost in udarno moč primorskega ljudstva. Ljudstvo cone A in cone B stoji danes bolj kot kdaj

koli enotno na braniku skupnih pravic, enotno in odločno zahteva priključitev svojega ozemlja k demokratični Jugoslaviji.

Mednarodna reakcija pa, ki je zbrala svoje zločinske elemente v Trstu in coni A, skuša z vsemi sredstvi preprečiti, da bi mednarodna komisija dobila pravo sliko razpoloženja ljudstva v Julijski krajini.

Poglejmo v cono A. »Čerini« vršijo vedno nova nasilja nad ljudstvom, požigajo in rušijo slavoloke, trgajo slovenske in jugoslovanske zastave, prepejajo ljudstvo. Strelji v Šklednju, ki so ubili in ranili 22 oseb, dalje strelji na jugoslovanskega majorja Stanka Cundra v Trstu in končno še poskus atentata v stavbi, kjer je nastanjen glavni odbor Slovensko-italijanske protifašistične unije, jasno dokazujejo, da so tu na delu vse zločinske reakcionarne sile, ki hočejo preprečiti to, kar se mora zgoditi, če hočemo ustvariti mir v Evropi, to je, priključitev Trsta, Istre in vse Julijske krajine k Jugoslaviji.

V znak protesta proti postopanju civilne policije so tržaški delavci stopili v stavko. Tu pa se je v krasni luči pokazala enotnost, silen duh složnosti in bratstva našega ljudstva. V nekaj dneh je prispelo v Trst več kot 20 kamionov raznih živil iz vseh krajev tržaškega, goriškega in vzhodno-primorskega okrožja. Ljudstvo v coni B je takoj prvo noč zbralo ogromno hrane in v prvih jutranjih urah so tržaški delavci prejeli borbene pozdrave svojih bratov in več kamionov hrane, kot prvi prispevek, da bodo vztrajali in zdržali v naših skupnih zahtevah. Zvečer so ljudje na protestnih zborovanjih sklenili, da podpro stavkujoče delavce s hrano in vso noč so potem znašali skupaj. Vozovi so vozili od vasi do vasi in jutraj so bila nabito polna skladišča.

Kako je začelo ljudstvo žrtvovati prav vse, kar ima, kaže najjasneje primer vaščanov iz Lozic, kjer so odstopili dve teleti in ju že poslali v Trst. Ganljivo je bilo videti, s kakšno

ljubeznijo so ljudje sredi noči znašali vsakovrstna živila. Ob pol 12. ponoči je na zbirališče v Postojni prišla 70letna Habjanova mama in prinesla 12 kg krompirja, pol kg masti, 2 kg fižola in eno klobaso. Drugi so zopet darovali vse, kar so dobili na živilske nakaznice.

Prav tako so bili edinstveni primeri žrtvovanja v drugih krajih. Tovariš Sket iz Ilirske Bistrice, ki je bil že 1943. leta partizan in so ga Nemci doma temeljito obrali, je daroval 10.000 lir in 20 kg živil. Vdova padlega partizana s tremi otroki, Slavec Francka, je darovala 8 kg krompirja, 30 dkg masti, 2 kg fižola in eno jajce.

Zbirali in darovali so povsod, vasi po vipavskem, idrijskem, tolminskem in grgarskem okraju, dalje vasi v območju Postojne, Herpelj-Koziine in prav tako Istra. Povsod so se ponavljali primeri resnične ljubezni in žrtvovanja za one, ki se borijo v prvih vrstah za naše skupne pravice.

Obenem z živili so poslali tržaškemu ljudstvu tudi pisma, naslovljena na: »Heroje, ki bdijo nad našo bodočnostjo,« »Za trpeče tovariše iz cone A,« »Tržaške junake« itd. itd.

Tako je ljudstvo cone B najlepše manifestiralo in potrdilo tisto povezanost in enotnost z brati, ki trpijo v coni A, ki se še s stankami in tudi dejansko borijo proti fašističnim zločincem v uniformah zavezniške civilne policije.

V Istri pa ta čas ljudstvo navdušeno in iskreno pozdravlja mednarodno komisijo, pričakujoč od nje upoštevanje dejstev in pravične objektivne razsodbe. Koper, Pazin, Opatija in vse vasi ob cestah, ki vežejo te kraje, so bili priče silnemu navdušenju in veliki ljubezni, s katero je ljudstvo sprejemalo goste.

Življenjska sila primorskega ljudstva pa se kaže posebno v tem, da poleg tega, da stalno pazi na reakcionarne napade in jih odbija, s požrtvovalnim, načrtnim delom obnavlja domačo industrijo, skrbi za zvišanje proizvodnje, skrbi tudi za to, da bo obdelalo prav vso orno zemljo.

Tako so se idrijski rudarji, ki so začeli s sistematično obnovo rudnika, lotili smotrnega izboljšanja načina dela. Topilnica, ki je bila po bombardiranju neuporabna, je že obnovljena, popravili so tudi peči, generatorje in druge naprave, tako da je sedaj obrat v polnem teku. Celotna proizvodnja je znašala v januarju 110,5% decembrske, v februarju pa že 120,5% decembrske proizvodnje. V več primerih so rudarji prekoračili norme v takem obsegu, kakor bi si pred vojno ne mogli niti zamisliti. Dvojica rudarjev, Poljanšek Ivan in

Čok Julij, sta pri izkopavanju rude prekoračila norme za 53%, druga dvojica, Sedej Filip in Koler Josip, pa za 46%. Uspeh njihovega dela pa nikakor ne moremo pripisovati samo povečanju telesnega napora, pač pa novim načinom dela; poleg tega pa pazijo na stroje in varčujejo z materialom.

Poleg tega pa idrijski rudarji eno nedeljo v mesecu delajo prostovoljno in zaslužek darujejo v socialne namene.

Prav tako je tudi lesna industrija v coni B začela z novim delovnim letom. Zapele so žage v Ajdovščini, Vipavi, Postojni, St. Petru na Krasu in v Ilirski Bistrici. Žaga v Belskem je za 40% prekoračila dnevno predvojno proizvodnjo.

Zavednim in požrtvovalnim delavcem na žagi v Postojni pa je uspelo dvigniti proizvodnjo na 133,3% predvojne proizvodnje. Posebno viden je ta uspeh, če upoštevamo, da je v proizvodnji danes zaposlenih 74% predvojnega števila delavstva. Predvojna norma je bila torej prekoračena za 81 odstotkov.

Delavci žage Rizzato v Ajdovščini so tudi že prekoračili predvojno proizvodnjo za 10%.

Delovno ljudstvo je zajel val plemenitega tekmovanja, da bo več doprineslo k obnovi porušjenih domov, k dvigu gospodarstva in s tem k zboljšanju življenjskih pogojev vsega ljudstva.

Delavci žage iz Bača na Pivki so skupno z vaščani popravili krajevno cesto in pot, in to v 1500 delovnih urah, sedaj pa so se lotili popravila kanalizacije vasi. V tovarni Falersa v Ilirski Bistrici so vpeljali prostovoljne nadure v korist socialnih ustanov. V tovarni in na žagi Tomšič v Ilirski Bistrici so delavci v okviru tekmovanja že dvignili proizvodnjo na 90% predvojne proizvodnje, v načrtu pa imajo prekoračenje predvojne proizvodnje. V okviru prvomajskega tekmovanja so si delavci na žagi Belsko zadali nalogo, da bodo dvignili proizvodnjo za 20%, obenem pa bodo za 3% bolje izrabili les in zmanjšali režijske stroške. Vsak delavec bo žrtvoval osem ur prostovoljnega dela za obnovo.

Tako primorski delavci razume današnji položaj, tako ga razume mladina, ki v delovnih četah pospravlja ruševine, prav tako ga razume uradnik, ki v okviru delovnih nedelj pomaga našim kmetovalcem pri obdelavi zemlje, da bo obdelan in posejan res slednji košček orne zemlje, da bo letošnja jesen bogata, da bomo čim več pridelali, ker le to, kar bomo naredili sami, bo res čisto in samo naše. Ker le tako bomo dvignili naše gospodarsko življenje in utrdili naš položaj.

Ali ima že vsaka vas svojega kolporterja?

Poročajte o rezultatih tekmovanja za pridobivanje novih naročnikov Primorske borbe!

Ali ste naredili vse, da postane Primorska Borba glasilo vsega primorskega ljudstva?

Množice demonstrantov širom Primorške vzklikajo: Proč s civilno policijo! Demonstranti v Tolminu

»Za stavkajoče v Trstu«, so napisali na mizo v Tolminu, kamor so ljudje v dolgih množicah prinašali živila za Trst